

УДК 657.62:658.1:338.3

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Голубка Я.В.

В статті розглядають проблемні аспекти на шляху реформування системи бухгалтерського обліку в Україні. Зокрема, порушуються питання обрання певної системи та законодавчого органу з регулювання бухгалтерського обліку.

Кількість бібліографічних посилань - 2, мова – українська

Ключові слова: реформа бухгалтерського обліку, системи бухгалтерського обліку, регулювання бухгалтерського обліку.

ВСТУП

Постановка проблеми. Україна перебуває на шляху реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку до вимог міжнародної світової спільноти. Враховуючи різноманіття систем бухгалтерського обліку що існують у світі, неоднозначне його регулювання в різних країнах, врахування інтересів вітчизняних користувачів фінансової звітності виникає необхідність в адаптації діючої системи бухгалтерського обліку до правил, що існують у світі.

Аналіз публікацій та виділення невирішених проблем. Питаннями реформування бухгалтерського обліку в Україні займалися, як окремі науковці, а саме Олійник О.В., Мельникова О.В., Голов С.Ф., Костюченко В.М., Пархоменко В.М., Сопко В.В., Петрук О.М., які досліджували проблеми та перспективи удосконалення бухгалтерського обліку в Україні, так і професійні установи, як, наприклад, Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ). Невирішеним залишається питання

Методологія дослідження. У ході дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Методи теоретичного узагальнення і порівняння дали можливість розкрити порушені проблеми. За допомогою абстрактно-логічного методу визначено послідовність етапів проведення реформ. Методи спостереження та співставлення використовувалися для визначення стадії реформування бухгалтерського обліку в Україні.

Цілі статті. Метою статті є висвітлення проблемних питань які виникають на етапі реформування системи бухгалтерського, можливі шляхи вирішення їх вирішення.

1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАТИВНА СКЛАДОВА СУСПІЛЬСТВА

Ведення бухгалтерського обліку притаманно будь якому господарюючому суб'єкту незалежно від країни, рівня її розвитку, економічної політики. Завжди головною його функцією є збір та обробка фінансової інформації. При цьому системи бухгалтерського обліку зобов'язують стандартизувати відображення господарських операцій компаній, незалежно від її виду та користувачів інформації.

Бухгалтерська інформація представлена у фінансових звітах використовується великою кількістю користувачів: інвесторами, кредиторами, менеджерами компанії, службовцями державних органів, суспільством тощо.

Основними цілями та завданнями фінансової звітності є надання інформації у тій формі, яка була б корисною для прийняття економічних рішень про інвестиції, про надання кредитів, допомагала б користувачам оцінювати майбутній рух грошових коштів тощо. Принципи бухгалтерського обліку в країнах світу значно різняться. Ці відмінності обумовлюються як різнобіччям існуючих форм організації господарської діяльності та впливом на практику бухгалтерського обліку зовнішніх факторів (економічних, політичних, соціальних, культурних, географічних та ін.)

У деяких країнах, наприклад у США, інформація, що генерується в рамках бухгалтерського обліку, спрямована перш за все на задоволення потреб інвесторів і кредиторів. В інших країнах роль бухгалтерського обліку та пріоритети можуть бути іншими. У деяких країнах система бухгалтерського обліку формується виходячи з пріоритету макроекономічних цілей. Або на перше місце може бути поставлено надання достовірної інформації державним органам, що здійснюють контроль за належним виконанням податкового законодавства. Саме такий підхід характерний для системи бухгалтерського обліку України.

2. РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В Україні, сьогодні проходить реформування системи бухгалтерського обліку, яка є складовою частиною заходів, орієнтованих на впровадження економічних відносин ринкового спрямування. Головне завдання трансформації національної системи бухгалтерського обліку полягає у прискоренні процесу її приведення у відповідність з вимогами ринкової економіки та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, наданні суб'єктам господарювання можливостей визначати межі та форми внутрішньовиробничого (управлінського) обліку.

Завданнями реформи є:

- створення системи національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку і звітності, яка забезпечить потрібну інформацію користувачів, передусім інвесторів;
- забезпечення зв'язку реформування бухгалтерського обліку з основними тенденціями гармонізації стандартів на міжнародному рівні та станом економічно-правового середовища і ринкових відносин в Україні;
- надання методичної допомоги у впровадженні та використанні реформованої моделі бухгалтерського обліку.
- законодавче закріплення принципів ведення бухгалтерського обліку (формування нормативної бази - положення –стандартів; методичне забезпечення - інструкції, методичні вказівки, коментарі; кадрове забезпечення - підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів бухгалтерського обліку);
- міжнародне співробітництво (вступ і активна робота в міжнародних спеціалізованих професійних організаціях).

З поставлених завдань реформування та втілення його на практиці, що впливають з постанови КМУ "Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів" № 1706 від 28.10.1998 не зрозуміло, яку саме модель обрала Україна.

3. ВИБІР СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Вважаємо, що обрання конкретної моделі бухгалтерського обліку та її адаптування на практиці може зекономити фінансові ресурси країни та пришвидшити саму реформу бухгалтерського обліку.

Найбільш відомі наступні моделі:

- британо-американська, континентальна, південноамериканська, ісламська, інтернаціональна.

При цьому кожна модель має свої особливості. Для британо-американської моделі обліку, яка використовується у США, Великобританії, Австралії, Гонконгу, на Багамах, Венесуелі, Гані, і т.д., не характерна жорстка регламентація обліку. Основна ідея - орієнтація обліку на інформаційні запити інвесторів і кредиторів.

Відмінною особливістю континентальної моделі бухгалтерського обліку, характерною для країн Європи, є консерватизм. У європейських країнах бізнес має тісні зв'язки з банками, з державою, в зв'язку з чим бізнес повинен забезпечувати фінансовою інформацією саме таких користувачів.

Основною відмінністю південноамериканської моделі є перманентна коригування облікових даних на темпі інфляції. У цілому ж облік орієнтований на потреби державних планових органів, а методики обліку уніфіковані. Південноамериканську модель використовують: Аргентина, Болівія, Бразилія, Парагвай, Перу, Уругвай, Чилі, Еквадор.

Ісламська модель розвивається під величезним впливом богословських ідей і має ряд особливостей. Зокрема, забороняється отримання фінансових дивідендів заради власне дивідендів. Ринковими цінами віддається перевага при оцінці активів і зобов'язань компаній.

Необхідність розвитку інтернаціональної моделі впливає з потреби в міжнародній узгодженості обліку, перш за все в інтересах Міжнародних транснаціональних корпорацій та іноземних учасників міжнародних валютних ринків.

Різноманітність класифікацій систем бухгалтерського обліку породжує актуальне на сьогодні питання - проблему гармонізації обліку в Україні. Яку систему обліку обрати? Колишня система обліку була призначена для обслуговування вимог командної економіки, єдиного користувача - Держави. Сьогодні ситуація змінилася. Вважаємо, що на шляху розбудови системи обліку не можна відкинути все минуле і скопіювати систему обліку, що склалася в західних країнах. В даний час жодна з країн світу не може розвиватися в повній ізоляції, крім того, в Україні склалися певні звичаї ділового обороту які потрібно комбінувати при побудові ефективної системи бухгалтерського обліку.

4. ВИБІР РЕГУЛЯТОРНО ОРГАНУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Також, на нашу думку, однією з проблем реформування бухгалтерського обліку є його нормативно правове регулювання. У світі склалися два напрямки правового регулювання бухгалтерського обліку, що розрізняються за типом законодавства та типом органу до повноважень якого входить регулювання бухгалтерського обліку. До першого напрямку належать країни, які мають розгалужений кодекс законів, що регламентують правила ведення бухгалтерського обліку. До другого - країни, які використовують законодавство загальноправової орієнтації.

У першому випадку закони мають визначений характер, і являють собою серію приписів типу «ви повинні робити ...». Це означає, що фізичні та юридичні особи повинні дотримуватися певних правил та

процедур чітко прописаних у Законі. У більшості країн, що використовують цей підхід, регламентація правил бухгалтерського обліку здійснюється державою. У цих країнах головним завданням бухгалтерського обліку є контроль за нарахуванням податків, контроль за своєчасністю та повнотою їх оплати. До числа таких країн належать Німеччина, Франція, Аргентина. Друга група країн обмежується зведенням законів загального права, що представляють собою серію обмежень типу «ви не повинні робити...». Закони цього типу як би вказують на межі, в рамках яких фізичні та юридичні особи мають свободу дії. У таких країнах облікові стандарти не регулюються державою, а визначаються різними професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів. При цьому такі стандарти більш гнучкі й піддаються впливу різних новацій. До цієї групи країн відносяться Великобританія, США інші.

ВИСНОВКИ

Реформа бухгалтерського обліку в Україні триває вже більше 10 років але за цей час, окрім тези про перехід на міжнародні стандарти не визначено кінцеву ціль реформи. Не обрано пріоритетної системи бухгалтерського обліку (британо-американська, континентальна, південноамериканська, ісламська, інтернаціональна), немає державної концепції щодо визначення регуляторного органу в сфері бухгалтерського обліку та аудиту, не враховуються звичаї ділового обороту. Вважаємо що, Україні не потрібно копіювати вже певну діючу західну систему бухгалтерського обліку та систему його регулювання, а доцільно докласти зусиль щодо аналізу діючого законодавства та звичаїв ділового обороту, врахувати інтереси користувачів звітності. Необхідно виробити власну модель розвитку та регулювання бухгалтерського обліку яка б задовольняла інтереси всіх членів суспільства.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Постанова КМУ "Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів" № 1706 від 28.10.1998 [www.rada](http://www.rada.gov.ua)
2. Жарикова Л.А. Бухгалтерский учет в зарубежных странах: учебное пособие / Жарикова Л.А., Наумова Н.В. - Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. - 160 с.
3. Соколов Я.В. История бухгалтерського учета / Я.В. Соколов, В.Я Соколов.- М.: Финансы и статистика, 2004. — 272 с.

Голубка Ярослав Володимирович, к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту господарської діяльності Мукачівського державного університету, голова Закарпатського територіального відділення Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України, тел. +380503725255.